

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobkyně: **J. Z.**, zastoupené JUDr. Janou Borskou, advokátkou se sídlem Roháčova 2614, Tábor, proti žalovanému: **Magistrát města České Budějovice**, se sídlem Náměstí Přemysla Otakara II. č. 1, 2, České Budějovice, proti rozhodnutí Okresního národního výboru v Milevsku ze dne 9. 12. 1948, čj. Vk 228/46 a Krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 1949, zn. j. 6293/1949-V, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 9. 2012, čj. 10 A 70/2011 - 133,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobkyně se žalobou domáhala zrušení trestního nálezu Okresního národního výboru v Milevsku ze dne 9. 12. 1948, čj. Vk 228/46 a výměru Krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 1949, Zn. j. 6293/1949-V. Uvedeným trestním nálezem byl F. K. odsouzen k trestu vězení v trvání sedmi měsíců a k peněžité pokutě ve výši 110 000 Kč, v případě nedobytnosti k náhradnímu trestu vězení v trvání sedmi měsíců a k veřejnému pokárání, neboť za okupace v době zvýšeného ohrožení republiky se provinil proti národní cti dle § 1 odst. 1 dekretu prezidenta republiky ze dne 27. 10. 1945 č. 138 Sb., o trestání některých provinění proti

národní cti. Krajský národní výbor shora vymezeným výměrem odvolání proti trestnímu nálezu zamítl.

[2] Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 25. 9. 2012, čj. 10 A 70/2011-133, žalobu odmítl jako nepřípustnou na základě § 68 písm. e) s. ř. s. ve spojení s § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[3] Krajský soud se nejprve zabýval tím, kdo je v dané věci orgánem nadaným pasivní legitimací ve smyslu § 69 s. ř. s. V posledním stupni rozhodoval Krajský národní výbor v Českých Budějovicích, jehož působnost dle § 20 odst. 2 zákona č. 425/1990 Sb. o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících přešla na Okresní úřad v Českých Budějovicích a následně dle článku čl. CXIX odst. 2 zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončení činnosti okresních úřadů na Magistrát města České Budějovice. V tomto řízení je proto žalovaným Magistrát města České Budějovice.

[4] Krajský soud dále posuzoval, zda lze předmětnou žalobu proti rozhodnutím vydaným v letech 1948 a 1949 projednat v rámci správního soudnictví. Obecná možnost přezkoumání rozhodnutí správních orgánů soudem byla zákonem umožněna až novelou občanského soudního řádu – zákonem č. 519/1991 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1992. Přechodná ustanovení této novely článkem III. bod 4. a) a b) umožnila přezkoumání rozhodnutí, která nabyla právní moci dnem účinnosti zákona, popřípadě tam, kde jejich přezkoumání bylo možné podle dříve platných předpisů. Právní moc napadených rozhodnutí nastala před 1. 1. 1992. Soud se proto nemohl žalobou zabývat, neboť v době kdy byla daná rozhodnutí vydána, nebyl jejich soudní přezkum možný. Pokud by krajský soud přezkoumal napadená rozhodnutí, překročil by svou pravomoc.

[5] Platná právní úprava správního soudnictví stanoví v § 72 odst. 1 s. ř. s. dvouměsíční lhůtu k podání žaloby běžící od okamžiku oznámení rozhodnutí doručením jeho písemného vyhotovení. Podle stávající právní úpravy tudíž nelze rozhodnutí doručené v roce 1949 věcně přezkoumat.

II.

[6] Usnesení krajského soudu napadla žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížností z důvodů vymezených v § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s.

[7] Stěžovatelka uvedla, že pravomoc krajského soudu k projednání dané věci byla založena usnesením Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1993/11. Stěžovatelka popsala dosavadní průběh soudního řízení a upozornila, že krajský soud zamítl její žádost o ustanovení zástupce, ačkoliv pro to splňovala důvody. K výzvě krajského soudu opakovaně doložila, že obsahem jejího podání je nesouhlas s rozhodnutím příslušného správního orgánu o nevydání majetku po jejím dědečkovi F. K.. Pokud by jí byla poskytnuta právní pomoc již v době posuzování obsahu jejího podání u krajského soudu, nedošlo by k opakovaným výzvám k doplnění jejího podání. Nedošlo by ani k tomu, že krajský soud na základě obsahově ne zcela jasných doplnění podání vyčlenil věc stěžovatelky na 3 samostatné části.

[8] Stěžovatelka podala pouze jednu žalobu, a to proti rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Ústředního pozemkového úřadu ze dne 13. 6. 2011, čj. 101154/2011-MZE-13302, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí ze dne 12. 5. 2011, čj. 91057/2011-MZE-130718, jímž Ministerstvo zemědělství, Pozemkový úřad Písek nepovolilo obnovu řízení ohledně vydání majetku po F. K.. Důvodem nevydání zabaveného majetku bylo správním orgánem označeno

rozhodnutí o potrestání F. K.. Stěžovatelka se proto dožadovala přezkumu rozhodnutí o potrestání a žádala soud o spojení těchto věcí k jednomu jednání. Na tento požadavek se jí dosud nedostalo řádného poučení ani vysvětlení, zda lze jejímu požadavku vyhovět. Jelikož stěžovatelka nebyla řádně poučena, byla v dobré víře, že koná zcela v souladu s požadavky soudu, a proto neustále vyjadřovala svůj požadavek, aby soud rozhodl v rozsahu jejího podání. Postup, kterým krajský soud rozdělil podání stěžovatelky na řízení vedené pod sp. zn. 10 A 70/2011 a pod sp. zn. 10 A 85/2012, je zmatečný. Může založit překážku litispendence s tím, že o jedné a téže věci bylo zahájeno několik řízení. Tento postup vede k poškození práv stěžovatelky, neboť musela svá práva hájit podáním 2 kasačních stížností.

[9] Krajský soud měl přihlídnout k tomu, že správní orgán při rozhodování o obnově řízení nezohlednil stěžovatelkou nově dokládané skutečnosti a z formálních důvodů obnovu řízení nepovolil. Krajský soud zcela pominul možnost zjednání nápravy vyslovením právního názoru, že sice není možné přímo zasahovat do pravomocných správních aktů z rozhodného období, ale nabízí se zde možnost posuzování z hlediska relevantních restitučních titulů (viz např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 32/95 a sp. zn. IV. ÚS 738/01). Stěžovatelka se cítí poškozena na svých právech, pokud v České republice neexistuje orgán, který by mohl projednat zrušení pravomocného správního aktu, který se stal překážkou vrácení majetku její rodině.

III.

[10] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odmítl, že by byl účastníkem v projednávané věci. Odkázal na své vyjádření k žalobě, v němž uvedl, že povinnosti z Okresního národního výboru v Milevsku nepřešly na Okresní úřad v Českých Budějovicích a poté na statutární město České Budějovice. Ani rozhodnutí Krajského národního výboru v Českých Budějovicích vůči němu nezakládá žádné právní nároky.

IV.

[11] Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost není důvodná.

[13] Stěžovatelka podřadila důvody kasační stížnosti pod § 103 odst. 1 písm. a) a e) s. ř. s. Nejvyšší správní soud podotýká, že pokud kasační stížnost směřuje proti usnesení o odmítnutí žaloby, pak je možno takové usnesení napadnout pouze z důvodu vymezeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívajícího v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu. V tomto kasačním důvodu jsou obsaženy i důvody obsažené v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[14] Stěžovatelka dovozuje pravomoc krajského soudu k projednání dané věci z usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 7. 2011, sp. zn. IV. ÚS 1993/11. Ústavní soud jím odmítl ústavní stížnost proti rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Ústředního pozemkového úřadu ze dne 13. 6. 2011, čj. 101154/2011-MZE-13302, s tím, že stěžovatelka dosud nevyčerpala dostupné prostředky procesní ochrany; zde správní žalobu podanou ve lhůtě stanovené v § 72 odst. 1 s. ř. s. Toto usnesení ovšem svým předmětem nedopadá na nyní posuzovanou věc.

[15] Nejvyšší správní soud pro přehlednost uvádí, že krajský soud usnesením ze dne 10. 9. 2012, čj. 10 A 70/2011 - 128, vyloučil žalobu stěžovatelky na ochranu proti nečinnosti Ministerstva zemědělství, Ústředního pozemkového úřadu k samostatnému projednání a rozhodnutí; této věci byla přidělena spisová značka 10 A 85/2012. Předmětem nyní posuzované věci je možnost přezkumu trestního nálezu Okresního národního výboru v Milevsku ze dne

9. 12. 1948, čj. Vk 228/46 a výměru Krajského národního výboru v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 1949, Zn. j. 6293/1949-V.

[16] Nejvyšší správní soud odkazuje na rekapitulační část rozsudku ze dne 9. 1. 2013, čj. 6 As 61/2012-29, dostupnou na www.nssoud.cz, kterým byla zamítnuta kasační stížnost stěžovatelky proti usnesení krajského soudu ze dne 25. 9. 2012, čj. 10 A 85/2012 – 7. Tímto usnesením krajský soud odmítl žalobu, která byla předtím vyloučena k samostatnému projednání. Šlo o žalobu na ochranu proti nečinnosti proti Ministerstvu zemědělství – Pozemkovému úřadu Těšnov. V rekapitulační části rozsudku Nejvyššího správního soudu je zmíněn obsah vybraných podání stěžovatelky, která uplatnila vůči krajskému soudu. S ohledem na jejich značné množství není věc příliš přehledná. Ze všech podání nicméně vyplývá, že cílem stěžovatelky je domoci se očištění jména F. K. a vydání majetku, jenž mu byl údajně nespravedlivě zabaven ve 40. a 50. letech minulého století.

[17] Stěžovatelka v kasační stížnosti uvádí, že předmětem soudního řízení je nepochybně její nesouhlas s rozhodnutím o nepovolení obnovy řízení ve věci nevydání majetku po F.K., a že ve věci podala pouze jednu žalobu, a to proti rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Ústředního pozemkového úřadu ze dne 13. 6. 2011, čj. 101154/2011-MZE-13302. Ze shora uvedeného shrnutí průběhu řízení tento závěr nevyplývá. Z jednotlivých podání lze vysledovat, že se stěžovatelka mimo jiné opakovaně domáhala toho, aby krajský soud zrušil trestní nález týkající se F. K. z roku 1948 a rozhodnutí ve věci jeho přezkumu z roku 1949. Jako žalovaný správní orgán výslovně označila rovněž Magistrát města České Budějovice v podáních ze dne 6. 3. 2012, 23. 3. 2012, 24. 3. 2012 a 23. 4. 2012.

[18] V případě, kdy kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu o odmítnutí žalobního návrhu, může Nejvyšší správní soud podrobit přezkumu pouze to, zda důvody tohoto odmítnutí jsou v souladu se zákonem. Dlužno dodat, že kasační stížnost konkrétně nereaguje na důvody, o které krajský soud opřel svůj závěr o nepřípustnosti žaloby. Nejvyšší správní soud nicméně konstatuje, že krajský soud se skutečně nemohl zabývat tím, zda se okresní a krajský národní výbor dopustil protiprávního jednání a zda skutečně došlo ve vztahu k F. K. ke stěžovatelkou tvrzené a dokladované nespravedlnosti.

[19] Právo domáhat se ochrany proti rozhodnutí správního orgánu cestou žaloby ve správním soudnictví se stalo součástí právního řádu k 1. 1. 1992. Přejícná ustanovení obsažená v novele občanského soudního řádu - v zákoně č. 519/1991 Sb. vylučovala z přezkumu podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu, ve znění od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2002, správní rozhodnutí, která nabyly právní moci před 1. 1. 1992 [srov. čl. III bod 4 písm. a)]. Protože napadená rozhodnutí byla vydána v roce 1948 a 1949, a nabyly tak právní moci před 1. 1. 1992, nebyly splněny podmínky pro jejich přezkoumání ve správním soudnictví podle části páté o. s. ř.

[20] Napadená rozhodnutí nemohla být podrobena věcnému přezkumu ani v režimu soudního řádu správního, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2003. Ani tento předpis neposkytuje prostor pro přezkum rozhodnutí správních orgánů, která byla vydána a nabyly právní moci před 1. 1. 1992. Tento zákon v § 72 odst. 1 určuje, že žalobu lze podat do dvou měsíců ode dne, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, přičemž zmeškání lhůty pro podání žaloby nelze prominout. Na danou věc nemohou být aplikována ani přejícná ustanovení obsažená v § 129 a § 130 s. ř. s.

[21] Uvedené ovšem neznamená, že osoby, jejichž práva byla nezákonným rozhodnutím orgánů veřejné správy dotčena, nemají možnost se domáhat jejich opětovného nabytí. Za tímto

účelem byl vytvořen systém právních předpisů k odstranění křivd komunistického režimu, mimo jiné i zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, nebo podle zákona č. 243/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související se zákonem č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb.

[22] Nejvyšší správní soud v již zmiňovaném rozsudku čj. 6 As 61/2012 - 29 vyložil, že z obsahu správního spisu vyplývá, že stěžovatelka, resp. její matka, již v minulosti neúspěšně vedla restituční řízení. Jednotlivá rozhodnutí vydaná správními orgány v těchto řízeních byla za splnění příslušných podmínek přezkoumatelná podle tehdejších procesních předpisů. Řízení podle soudního řádu správního vedená před správními soudy nemají sloužit k tomu, aby se jejich prostřednictvím žalobci domáhali jakékoli nápravy tvrzených nespravedlností vůči neurčité skupině povinných subjektů, ale k ochraně konkrétních veřejných subjektivních práv konkrétní osoby před protiprávní činností konkrétního správního orgánu v příslušném typu soudního řízení. Nejvyšší správní soud doplňuje, že pokud se stěžovatelka domnívá, že jí nadále svědčí vlastnické právo k majetku po F. K. a toto právo dosud nezaniklo, je na ní, aby se sama rozhodla, zda se bude svého nároku domáhat dostupnými zákonnými prostředky. Prostřednictvím žaloby na zrušení rozhodnutí z roku 1948 a 1949 to ovšem možné není.

[23] Není vadou řízení, že krajský soud stěžovatelku nepoučil a „*nežjednal nápravu*“ v tom smyslu, že v restitučním řízení nejsou sice orgány veřejné moci oprávněny k rušení pravomocných rozhodnutí z minulého období; jsou však oprávněny posuzovat jejich dopad z hlediska restitučních titulů – např. z hlediska zákona o půdě. K uvedenému Nejvyšší správní soud konstatuje, že správní soud je s ohledem na § 36 odst. 1 s. ř. s. povinen poskytnout účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu. Poučovací povinnost soudu nelze vykládat takovým způsobem, aby musel nabízet stěžovatelce možná řešení, jak se domoci očištění jména jejího dědečka a vydání zabaveného majetku. Takové poučení by překračovalo rámeček projednávané věci.

[24] Stěžovatelka krajskému soudu vytkla, že její podání rozdělil na dvě (stěžovatelka v jiné části kasační stížnosti uvedla tři) samostatná řízení, vedená pod sp. zn. 10 A 70/2011 a sp. zn. 10 A 85/2012. Podle stěžovatelky je v téže věci vedeno několik řízení, protože zde může nastat překážka litispendence. Tato námitka není důvodná, neboť krajský soud nerozdělil řízení na řízení o témže nároku. Jak již poukázal Nejvyšší správní soud v rozsudku čj. 6 As 61/2012-29, byť fakticky probíhalo před krajským soudem několik řízení, v případě řízení vedeného pod sp. zn. 10 A 85/2012 nebyl z důvodu nesprávného procesního postupu stěžovatelky jednoznačně určen předmět tohoto řízení. Ani ve vztahu k věci vedené pod sp. zn. 10 A 70/2011 nelze hovořit o tom, že o stejné právní věci bylo vedeno více samostatných řízení a že se předmět těchto řízení vzájemně překrýval.

[25] Nejvyšší správní soud se v této věci nemůže zabývat ani tím, zda krajský soud pochybil a poškodil stěžovatelku, jestliže jí pro řízení o žalobě neustanovil zástupce. Stěžovatelka mohla usnesení krajského soudu ze dne 20. 4. 2012, čj. 10 A 70/2011 - 67, napadnout samostatnou kasační stížností, přičemž v předmětném řízení by soud nepožadoval ani zastoupení advokátem, ani zaplacení soudního poplatku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 - 77). Stěžovatelka byla krajským soudem řádně poučena o možnosti podání opravného prostředku. Nejvyšší správní soud nemůže zpětně z tohoto důvodu dovozovat nezákonnost postupu krajského postupu.

[26] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadené usnesení krajského soudu netrpí vadami podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., přičemž sám v řízení

neshledal ani jiné nedostatky, ke kterým je podle § 109 odst. 4 s. ř. s. povinen přihlížet z úřední povinnosti. Kasační stížnost proto v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[27] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 25. září 2013

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu